

Een wandeling door de bazaar:

EXPERIMENTELE CIRCUITS in de Levant



In het Midden-Oosten wordt in steden als Beiroet, Istanboel, Tel Aviv en Jeruzalem stevig geëxperimenteerd met elektronica, geluidskunst en vrije improvisatie. Het bereikt slechts zelden een Europees concertpodium, maar ook in eigen land opereren deze circuitjes in de marges van de kunstwereld, in de schaduw van de massacultuur of Gods almachtige aanwezigheid. “Het heeft iets baanbrekends om het allereerste noiseconcert in Beiroet mee te maken”, zegt curator Nat Muller, die de experimentele hot spots van het Midden-Oosten verkende. “Alles is mogelijk in een scene die nog volledig in wording is.”

“Beiroet is een schizofrene plek. Die stad laat zich niet helemaal categoriseren en dat geldt ook voor de experimentele scene”, vertelt Nat Muller. “De ene dag kan Charbel Haber plaatjes draaien in een sjieke galerie als Espace SD, de andere dag speelt hij met z'n noiseband Scrambled Eggs voor vijf mensen in een door de oorlog verwoest gebouw.” In het afgelopen jaar ging de Rotterdamse freelance curator langs bij experimentele kunstpraktijken in het Midden-Oosten om te onderzoeken hoe daar het gebruik van media en technologie wordt beïnvloed door sociaal-politieke contexten.

“Mijn relatie met het Midden-Oosten heeft deels te maken met mijn eigen achtergrond,” verklaart ze zich nader, “maar ook omdat het een instabiele regio is die een enorme transitie doormaakt. Dat is cliché, maar daarom ook interessant. Ik bezocht Israël, Libanon, Turkije en de Verenigde Arabische Emiraten en wat ik daar vond was geen mediakunst in Europese, Amerikaanse of Japanse stijl, maar veel fundamentele deconstructies van media en ook veel bewerkingen van gedocumenteerd materiaal.”

Geen vrede

Een voorbeeld daarvan is de Israëlische cd/dvd-uitgave ‘Bizz Circuits play Intifada Offspring’, dat tegelijk een goede eerste kennismaking vormt met de experimentele *state of the art* in Israël. Bijdrages van kunstenaars en collectieven als Eran Sachs, Aviad Albert, Ran Slavin en TaaPet worden hierin bewerkt tot een audiovisuele collage en een bijna onafgebroken geluidssculptuur. Het album vormt een onderdeel van het door Sebastian Meissner geïnitieerde project ‘Intifada Offspring’ dat streeft naar samenwerking tussen kunstenaars uit Israël en Palestina.

Het illustreert de verantwoordelijkheid die experimentele kunstenaars voelen temidden van het uitzichtloze politieke conflict, zoals ook het impressionistische geluidsstuk ‘Ein Shalom’ (Hebreeuws voor ‘geen vrede’) van het duo Yom Tsahov een dromerige, indringende aanklacht vormt tegen de bouw van de muur dwars door Palestijns gebied. Het tragische lot van een Palestijns dorp nabij Nabloes dat verlaten werd door zijn bewoners onder druk van joodse kolonisten, stellen vier Israëlische kunstenaars ter sprake in het audiovisuele project ‘Yannun Yannun’.

Wat op het tweede gezicht opvalt aan de Israëlische circuits, is het scherpe contrast tussen het kosmopolitische Tel Aviv en het religieuze Jeruzalem. In Tel Aviv wordt het meest buitenissige elektronische experiment geleverd door Zvukoprocessor, een kleine club van

TITEL

Een wandeling door de bazaar: experimentele circuits in de Levant

INHOUD

**ELEKTRONICA
IMPROVISATIE
MIDDEN-
OOSTEN**

AUTEUR

Richard de Boer

BEELD

Mazen Kerbaj, Serhat Köksal, Dispara!, e.a.



Russisch-joodse immigranten die zich manifesteert in onvoorspelbare formaties als Seventeen Migs of Spring en Penetrating Crankshaft. Waar experiment in Tel Aviv een zeldzaam goed is, heeft de underground in Jeruzalem juist een enorme impuls gekregen nadat in 1999 het cd-r label Fact Records werd opgericht door Yoram Eliakim. Tot de plotselinge opheffing in 2003 was Fact Records het belangrijkste label van de Israëlische underground, met een breed scala aan experimentele muziek van eigen bodem.

Do-it-yourself

Nat Muller: “Onafhankelijke labels rijzen in Jeruzalem echt als paddestoelen uit de grond. Op zich is dat bijzonder, want Jeruzalem is een heel complexe, duistere religieuze stad. De belichaming van het conflict. Veel jonge mensen vluchten naar de *party bubble* van Tel Aviv. Maar toch is in Jeruzalem een groepje toegewijde geluidskunstenaars aan de slag. De Rosa Pub, die door Osnat Forschmidt alias DJ Blondie wordt gerund, is een echt broeinest van experimentele muziek. Het label Miklataklitim is ook bijzonder, bijna alles is als mp3 te downloaden. Het is allemaal zo *do-it-yourself*, bijna tactische media eigenlijk.”

Een assortiment van minimalistische electro-pop en retro-wave wordt aangeboden door het in 2002 opgerichte Ak Duck Records. Op dit cd-r label fuseren artiesten als Itamar Weiner (alias Spark-O), Harel Schreiber

(Mule Driver) en Undrey Schneider (Acute) minimale beats en ambient techno met synth-pop, new wave en andere jeugdherinneringen zoals *oldskool* computerspelletjes en kinderseries. Itamar Weiner: “Toen we Ak Duck drie jaar geleden oprichtten, wilden we een soort elektronische subdivisie van Fact Records worden. Aanvankelijk was onze missie om eigen projecten uit te brengen, maar na verloop van tijd zijn we steeds meer muziek van andere muzikanten gaan uitgeven.” Zo debuteerde Ella Gilboa alias Rockstar Wannabe op Ak Duck met een minialbum van lieflijke electro-pophema's rondom Buffy the Vampire Slayer.

Helemaal retro is de lollige analoge elektronica van Adi Gelbart. Met een viersporenrecorder, een Yamaha CS-01 synthesizer, een op hol geslagen drumcomputer en andere ouwe muk schept deze snuiter uit Tel Aviv een groot plezier in het maken van knullige en onnozele melodietjes. Maar qua curiositeit spant Tamy Ben-Tor de kroon. Zichzelf begeleidend op een speelgoedkeyboard bracht ze vorig jaar in de clubs van Tel Aviv Jiddische interpretaties van doo-wop en new wave ten gehore in haar cabaretstuk 'ElectroYiddish'.

Geen canon

“Waar de Israëli's bijna rigide zijn in het creëren van een identiteit – politiek, cultureel, maar ook muzikaal – zijn de Beiroeti's zowat bezig hun identiteit steeds opnieuw uit te vinden”, vertelt Nat Muller over de Libanese



scene, volgens haar de meest verfrissende van het Midden-Oosten. “Het heeft iets baanbrekends om het eerste noiseconcert in Beiroet mee te maken. Dat enthousiasme en geloof in de zaak heeft iets heel sterks. Alles is mogelijk in een scene die nog volledig in wording is – er is geen canon, geen competitie, iedereen werkt samen en dat zorgt voor een heel vruchtbare dynamiek.” De experimentele scene van de Libanese hoofdstad bestaat uit welgeteld tien personen met een achtergrond in vrije improvisatie, ruwweg verdeeld over de band Scrambled Eggs en de muziekprojecten van gitarist Sharif Sehnaoui en trompettist Mazen Kerbaj. Jaarlijks organiseren Sehnaoui en Kerbaj het festival voor nieuwe muziek ‘Irtijal’, dat ook overzeese musici als Peter Brötzmann, Wade Matthews en Franz Hautzinger aan het Libanese publiek introduceert.

Mazen Kerbaj: “Geïmproviseerde muziek bestond tot voor kort niet in het Arabische deel van het Midden-Oosten, wij zijn de eerste lichter. Het publiek hier is totaal onbekend met deze muziek. Een dag na een concert sprak een jongen mij aan op straat: “Wat geweldig! Jij hebt een nieuw soort muziek uitgevonden!” Zoiets kun je je in Europa niet meer voorstellen.” Onlangs traden Kerbaj en consorten op in de Syrische hoofdstad Damascus: “Dat was een ongelofelijke ervaring. We kregen zoveel enthousiaste reacties van het publiek in een land waar je amper rockmuziek kunt vinden!”

Een Libanese muzikant die buiten de markt van commerciële popmuziek valt, maakt altijd een statement van een alternatieve lifestyle. Dat is de diagnose van de Duitse muziekjournalist Thomas Burkhalter, die zijn dissertatie wijdt aan de alternatieve circuits van Beiroet. Burkhalter: “De lokale context geeft muzikanten veel inspiratie en visie, maar heeft amper iets te bieden aan markt, concertpodia of publiciteit. En muzikanten die naar het buitenland willen, moeten aankloppen bij internationale organisaties zoals het Goethe Instituut of een Frans cultureel centrum. Of ze moeten het soort oriëntaalse muziek produceren dat interessant is voor de wereldmuziekmarkt met zijn etnische clichés.”

No Egzotik

In Turkije is bijna geen nieuwe muziek te vinden zonder oriëntaalse elementen. Wat er zoal verschijnt op toonaangevende labels als Ada Müzik en Doublemoon Records bevestigt het beeld dat vrijwel alle Turkse alternatieve muzikanten op de een of andere manier met traditionele muziekstijlen werken. De bands BaBaZuLa, Fairuz Derin Bulut en Replikas – vaandragers van de *Beyoglu beat*, vernoemd naar de meest trendy wijk van Istanboel –

brengen een experimentele mélange van psychedelische rock, elektronica en Turkse volksmuziek. Het kietelt de verbeelding van Turkije als land van buikdanstaferelen, iets waaraan collageartiest Serhat Köksal alias 2/5 BZ met zijn audiovisuele deconstructies van Turkse massacultuur juist een kritische draai geeft (zie ook GC#68). In zijn ‘No Turistik No Egzotik’ performances, waarmee hij al menigmaal Europa heeft doorkruist, probeert hij de toeristische perceptie van Istanboel als exotische plek te doorbreken.

Iets soortgelijks kan ervaren worden in het geluidstuk ‘A Walk through the Bazaar’ (2003) van multi-instrumentalist Erdem Helvacioğlu. Dit minialbum vangt op loopsnelheid de atmosfeer van een bazaar in Istanboel – compleet met straatgeluiden, kooplui die hun marktwaar aanprijzen en Turkse popmuziek die uit luidsprekers schettert – wat vervolgens door Helvacioğlu bewerkt wordt tot een dromerige elektronische herinnering. “Erdem werkt veel met omgevingsgeluiden”, licht Nat Muller toe, “dat zijn dingen die je niet zo gauw in een club laat horen. Hij probeert niet trendy te zijn en is echt een musicus. Serhat is meer een performer, dat zijn toch twee verschillende agenda’s.”

Een andere opmerkelijke geluidskunstenaar is Zeynep Bulut, die in haar klanksculpturen geluiden bewerkt afkomstig van de supermarkt, het straatverkeer, het oproep tot gebed, museum- en concerthallen en haar eigen stem. De uit Ankara afkomstige filosoof Zafer Aracagök alias Sifir poogt met elektronische ritmes en vervormde Anatolische melodieën een hysterische atmosfeer in het publiek te creëren. Knetterhard experiment karakteriseert eveneens de performances van Anabala, een nevenproject van Murat Ertel (van de band BaBaZuLa) en Ceren Oykut.

Samenwerking over de landsgrenzen wordt vooral op touw gezet door het onafhankelijke netwerk voor digitale kunst NOMAD, dat een soort staalkaart vormt van het experimentele circuit in Turkije. In het Midden-Oosten werkt NOMAD met Israëlische partners samen aan het project ‘loosing.ctrl’, dat in de zomer van 2006 in Tel Aviv moet uitmonden in een groot festival met Turkse en Israëlische geluidskunstenaars. Nat Muller hoopt de experimentele circuits van Turkije, Israël en Libanon binnenkort in Nederland te introduceren: “Hier in Europa associëren we muziek uit het Midden-Oosten ofwel met traditionele muziek of de popmuziek die ook heel populair is bij de levantiense diaspora. Ik vind het hoogste tijd om deze muzikanten naar Nederland te halen, ik denk dat ik vooral dat vooroordeel wil doorbreken.”]

Festivals

Naar alle waarschijnlijkheid presenteert de Melkweg in Amsterdam binnenkort Nat Mullers selectie van experimentele musici uit het Midden-Oosten. Op 22 en 23 september 'Tracing Undercurrents: Sonic Routes between Jeruzalem and Tel Aviv', op 5 oktober 'Istanbul Reloaded' en 19 oktober 'Bruit de Beyrouth'. Dit alles onder voorbehoud, dus check www.melkweg.nl

B-oost - Dat havens al lang niet meer alleen dienst doen als overslagplekken voor zeevrachten mag bekend zijn. Maar het lijkt tegenwoordig wel alsof je er niet bij hoort als je niet iets in een havengebied organiseert. Maar met het nieuwe muziekgebouw aan 't IJ zetten de Amsterdammers uiteraard graag een dikke culturele punt op die plek in de stad. Op 9, 10 en 11 september worden het Bimhuis, Muziekgebouw aan 't IJ, Café Pakhuis Wilhelmina en Panama gereserveerd voor een spannend programma. Eastern Sounds in het Bimhuis (Esra Dalfidan, Ben van den Dungen en Baba Zula). Tempo Brazil in het muziekgebouw (Brancka, Cibelle en Revista do Samba). Stacey's Rocklands in Café Pakhuis Wilhelmina (Behave, Paper Moon en Quagga). En Amsterdam Electricity in Panama (London Electricity, Nu;Tone en Pizazz).

Volgens de organisatoren moet het Oostelijk havengebied in Amsterdam opnieuw ontdekt worden, met een dergelijke vrijetijdsbesteding in de buurt zal dat alles vast goed komen.

9-11 oktober, diverse locaties (www.b-oost.nl)

AANBEVOLEN DISCOGRAFIE
Israël
Gelbart – Four Track Improvisations (Defekt Records, 2003)

Panda Porn – Hibernating (Fact Records, 2003)

Mule Driver – Microscopic Moves (AK Duck, 2003)

Spark-O – Goodbye Galaxy (AK Duck, 2004)

v/a – When The Sky Color Changes Ducks Automatically Escape (AK Duck, 2004)

v/a – Bizz Circuits play Intifada Offspring Vol.1 (Mille Plateaux Media, 2004)

Grünewald, Weichselbaum, Finkelstein & Ziolkowsky – Yannun Yannun (Fact Records, 2005)
Libanon
Scrambled Eggs – No Special Date Nor a Deity to Venerate (La CD-Thèque, 2003)

Scrambled Eggs – Never Mind, Just Drive (Those Kids Must Choke, 2004)

Mazen Kerbaj, Sharif Sehnaoui, Raed Yassine (trio) – A (La CD-Thèque, 2003)

Mazen Kerbaj Trumpet Solo – Brt Vrt Zrt Krt (Al Maslakh, 2005)

Turkije
Sifir – Nereadoradaburada (Ada Müzik, 2000)

Erdem Helvacioğlu – a walk through the bazaar (locust music, 2003)

2/5 BZ – No Turistik, No Egzotik (eigen beheer, 2004)

LINKS
Intifada Offspring
www.intifada-offspring.org
Zvukoprocessor
www.zvukoprocessor.com
Miklataklitim
www.miklataklitim.com
Ak Duck Records
www.ak-duck.com
Fact Records
www.factrecords.co.il
MILL | Free Improvisation in Lebanon
www.zwyx.org/mill
Al Maslakh
www.almaslakh.org
Those Kids Must Choke
www.thosekidsmustchoke.com
2/5 BZ (Serhat Köksal)
www.2-5bz.com
NOMAD
www.nomad-tv.net
nOrient (Thomas Burkhalter)
www.norient.com
Bidoun (Arts and Culture from the Middle East)
www.bidoun.com

ADVERTENTIE

15/9 VK* & RADIO CAMPUS present
'LIVE FREE or DIET'
PERE UBU
30 YEAR ANNIVERSARY TOUR
LIVE AT THE PALACE, BLVD. ANSPACHLAAN 85 RUE ANSPACH, 1000 BXL

MICHAEL ROTHER (from NEU!)
DIETER MOEBIUS (from CLUSTER)

These live set together draws on material from both their past catalogues and collaborative efforts, combining electronics and ethereal guitar - it's a magical thing to see.

24/9
the MISSION
'lightning the candles'-tour
(ex-sisters of mercy)

27/9
nils petter molvaer group
LINE UP
Nils Petter Molvaer trumpet
Paal "DJ Strangefruit" turntables
Jan Bang Live Sampling/Electronics
Rune Arnesen drums
Eivind aarset guitar

www.nilspettermolvaer.com



Schoolstr.
Rue de l'école
1080 Brussels

76

INFO & TICKETS
VKCONCERTS@SKYNET.BE
02 414 29 07
WWW.VKCONCERTS.BE